

Warszawa, 9/04/2000r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Prof. Adam Zieliński

RPO/ 328428/99/XI

00-090 Warszawa

Tel. centr. 827 62 61

AJ. Solidarności 77

Fax 827 64 53

Pani dr Hanna Suchocka
Minister Sprawiedliwości

Szanowna Pani Minister,

W nawiązaniu do przekazanej przez Panią Minister odpowiedzi z dnia 14 marca br. na wystąpienie w sprawie porzucanych dzieci, za którą dziękuję, uprzejmie wyjaśniam, że nie było moim celem podnoszenie kwestii związanych z przewlekłością postępowania adopcyjnego, ani forsowanie konkretnego rozwiązania legislacyjnego. Pragnąłem natomiast zwrócić uwagę, że barierą uniemożliwiającą ustanowienie opieki rodzinnej dla dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej i kontaktu z rodzicami jest najczęściej procedura poprzedzająca postępowanie adopcyjne i że konieczne jest uregulowanie tego problemu.

Wystąpienie z dnia 14 lutego nie było zresztą pierwszym wystąpieniem Rzecznika zawierającym wnioski i sugestie dotyczące zbyt długiego pobytu dzieci w placówkach zakładowych (wystąpienie o numerze RPO/146362/95/I dotyczyło stanu przestrzegania praw w domach dziecka i rodzinnych domach dziecka, RPO/282334/98/XI - w domach małego dziecka, ośrodkach adopcyjno-opiekuńczych i pogotowiacz opiekuńczych, RPO/318437/99/XI - sprawy potrzeby prorodzinnych zmian w prawie, zaś RPO/329702/99/XI, skierowane do Ministra Pracy i Polityki Społecznej, rodzin zastępczych). Celem tych działań było - zgodnie z art. 16 ust. 1 oraz 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (t.j. Dz.U. z 1991 r. Nr 109, poz. 471 ze zm.) - wskazanie sytuacji zagrażających dzieciom i naruszających ich podstawowe prawa, a więc wymagających ze strony władz państwowych przeciwdziałania.

W związku z zajęтым w odpowiedzi przez Panią Minister stanowiskiem, że podejmowanie prac nad nowelizacją jest przedwcześnie i musi zostać poprzedzone przedsięwzięciami o charakterze nadzorczym, szkoleniowym i badawczym, uprzejmie pragnę zwrócić uwagę, że takie rozwiązanie zostało już przedstawione przez Komisję Rodziny Sejmu RP (druk nr 1770 - RPOD-020-1-2000 z 14 marca 2000 r.).

Proponowane przez Komisję rozwiązania:

- wymuszają coroczne przeglądy sytuacji dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-rodzinnych i rodzinach zastępczych (art. 72 ust. 2 Konstytucji RP; art. 25 i 19 Konwencji o prawach dziecka),
- zachowują decydującą rolę sądu w ustalaniu następstw zaniedbań lub nadużyć rodziców (art. 48 ust.2 Konstytucji; art. 9 Konwencji o prawach dziecka),
- wprowadzają działania na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej, z tym zastrzeżeniem, że nie zaznaczają konieczności stosowania zapobiegawczych środków pomocy rodzinie (art.18 ust.2 Konwencji, Rekomendacja Nr R(87)6 w sprawie rodzin zastępczych z 20 marca 1987 r. Komitetu Ministrów RE, Rezolucja Nr (77)33 w sprawie umieszczania dzieci poza rodziną z 3 listopada 1977).

Dalsze prace nad projektem zasługują więc na uwagę i wsparcie.

Wszelako pragnę zwrócić uwagę Pani Minister na brak wiedzy sądu o okolicznościach uzasadniających działania na rzecz objęcia stałą, zastępczą opieką rodzinną małoletnich umieszczonych w placówkach. Przepisy §§ 308 i 312 (także § 228 pkt 3 i 4, § 229 i § 231) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 listopada 1987 r. Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. Nr 38, poz. 218 ze zm.) nie są w tym względzie wystarczające. Nie ma w polskim prawie wymogu kontroli przez sędziego rodzinnego zasadności/legalności pobytu małoletniego w placówce opiekuńczej typu zakładowego. Potrzebę taką sygnalizowałem w odrębnym wystąpieniu do Pani Minister po zakończeniu cyklu wizyt w placówkach opieki całodobowej podległych wówczas Ministrowi Edukacji Narodowej (RPO/282334/98/XI), potwierdzają ją wyniki kolejnych wizyt w placówkach, gdzie przebywają małoletni (RPO/326219/99). Treść art. 3 ust. 2, art. 7, art. 8, art. 9, art. 19 ust.1, art. 20, art. 25 Konwencji o prawach dziecka (Dz.U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 ze zm.), a także art. 19 ust. 2, z którego wprost wynika obowiązek sądu, wskazuje na konieczność badania, czy w placówkach te prawa dzieci są przestrzegane.

Mimo, że podobnie jak Pani Minister pozostaję z pełnym zrozumieniem dla problemów wynikających z poważnego obciążenia sędziów rodzinnych obowiązkami służbowymi, jestem przekonany o konieczności zaktywizowania sędziów rodzinnych w postępowaniu wykonawczym w sprawach opiekuńczych.

Z wyrazami poważania

/-/ Prof. Adam Zieliński